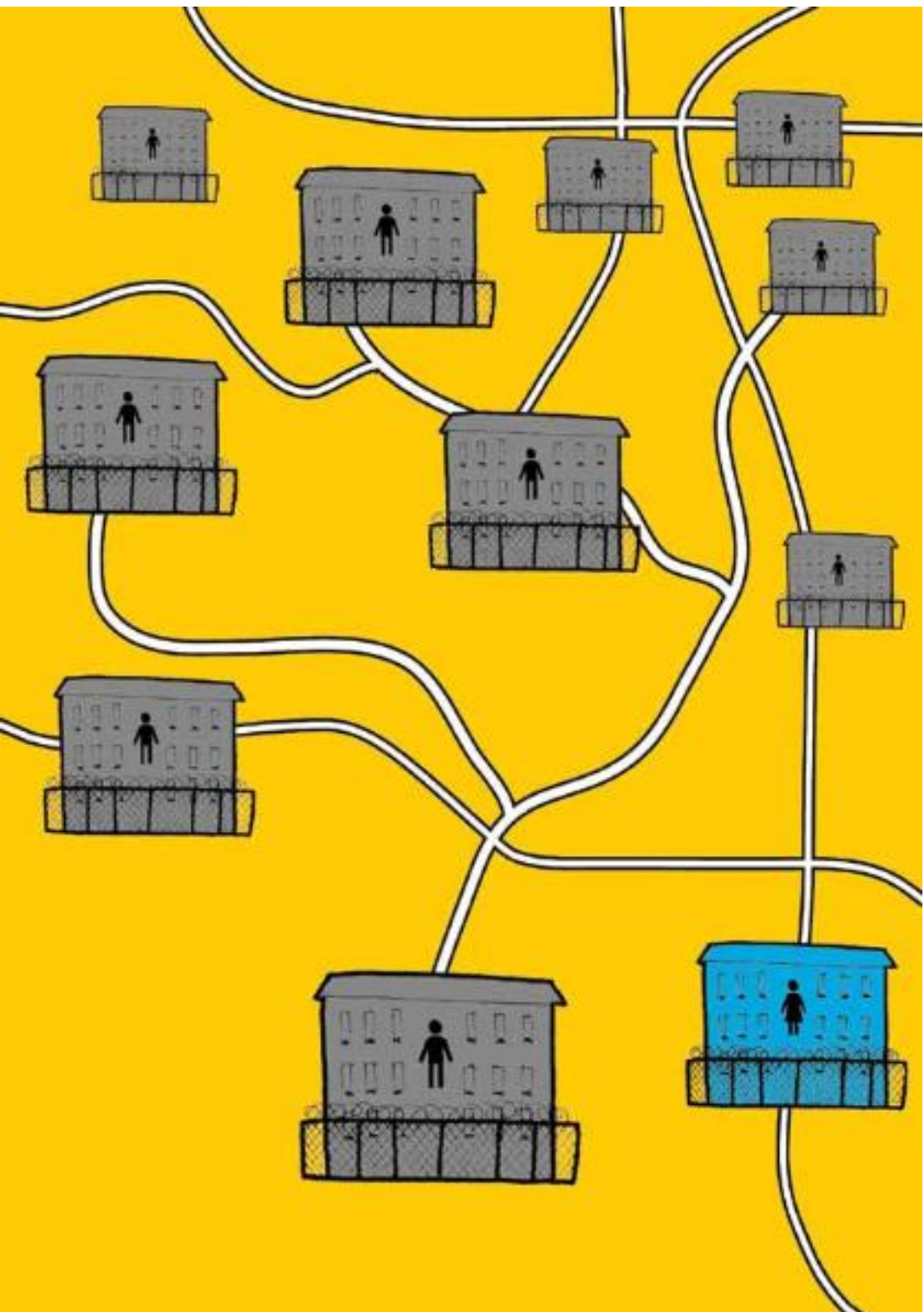

გაერთიანებული ერების მიერ შემუშავებული „ბანგკოკის წესები“ მსჯავრდებულ და პატიმარ ქალთა შესახებ

სახელმძღვანელოს
შემოკლებული რედაქცია

გაეროს „ბანგკოკის წესები“ ქალი მსჯავრდებულების და პატიმრების შესახებ

მსოფლიო მასშტაბით, **ნახევარ მილიონზე მეტი** ქალი და გოგონა იხდის ციხეში სასჯელს, ან პატიმრობაში მყოფი ელოდება სასამართლოს სხდომას და შესაბამისად, მის მიმართ უდანაშაულობის პრეზუმფციის მოქმედებას. სისხლის სამართლის სისტემებს, როგორც წესი, ყურადღების მიღმა რჩება ქალთა და გოგონათა სპეციფიური საჭიროებები, რომელთა პროცენტული თანაფარდობა ეროვნული მასშტაბით ციხის კონტიგენტის ორიდან ცხრა პროცენტამდე მერყეობს. გაეროს „ბანგკოკის წესები“ სწორედ ამგვარი საჭიროებების მოგვარებას ითვალისწინებს.

პატიმარ ქალთა პროფილი (მახასიათებლები)

პატიმარ ქალთა მიმართ ზუსტად ისეთივე მოპყრობა, როგორც მამაკაცების მიმართ ხორციელდება, ვერ უზრუნველყოფს გენდერული თანასწორობის მიღწევას. ის გარემოებები, რომელშიც ქალი ჩადის დანაშაულს, განსხვავდება მამაკაცის მიერ დანაშაულის ჩადენისგან.

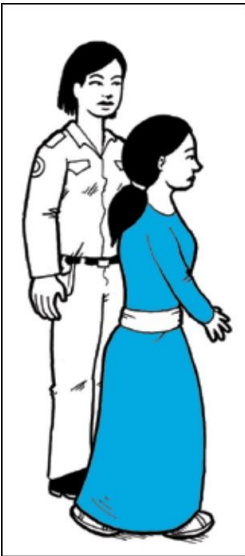
ფაქტები

- ⇒ პატიმარ ქალთა საგრძნობლად დიდი რიცხვის ციხეში ყოფნა არის მრავალწახნაგოვანი დისკრიმინაციისა და სიღარიბის პირდაპირი ან არაპირდაპირი შედეგი.
- ⇒ ქალები, ძირითადად, ჩადიან წვრილმან დანაშაულებს, როგორცაა ქურდობა, თაღლითობა და ნაკლებად საშიში ნარკოტიკული დანაშაულები, რაც უმეტესწილად სიღარიბითაა გამოწვეული.
- ⇒ ქალი პატიმრების მხოლოდ მცირე რიცხვი იხდის სასჯელს ძალადობრივი დანაშაულების გამო და მათი უმეტესობა თავად იყო ძალადობის მსხვერპლი.

„ბანგკოკის წესები“

ვინაიდან პატიმარი გოგონები და ქალები ციხის საერთო კონტიგენტის ათ პროცენტზე ნაკლებს წარმოადგენენ, მათი მახასიათებლები და საჭიროებები არ არის სათანადოდ აღიარებული და გაცნობიერებული სისხლის სამართლის სისტემებში. ციხეები და მათი რეჟიმი - დაწყებული არქიტექტურით და უსაფრთხოების პროცედურებით, დამთავრებული ჯანდაცვით, ოჯახთან კონტაქტით და სასწავლო შესაძლებლობებით - როგორც წესი, მამაკაცთა საჭიროებისამებრ არის ორგანიზებული.

ხარვეზი არსებობდა საერთაშორისო სტანდარტების მიერ სისხლის სამართლის სისტემაში ქალთა საჭიროებების გათვალისწინების კუთხითაც. 2010 წლის დეკემბერში ეს ხარვეზი გამოსწორდა, როდესაც გაერთიანებული ერების გენერალურმა ასამბლეამ დაამტკიცა (რეზოლუცია A/RES/65/229) „გაეროს წესები ქალ პატიმრებთან მოპყრობისა და მსჯავრდებულ ქალთა მიმართ არასაპატიმრო ღონისძიებების შესახებ“, ასევე ცნობილი როგორც „ბანგკოკის წესები“.

აღნიშნულ წესებს არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება პატიმარ და მსჯავრდებულ ქალთა უფლებების დაცვის კუთხით, ეხება რა სხვადასხვა საჭიროებებს, რომლებიც ქალებს გააჩნიათ და იმ სხვადასხვა სიტუაციას, რომელიც მათ გამოუვლიათ. „ბანგკოკის წესები“ არის ასევე პირველი საერთაშორისო ინსტრუმენტი, რომელიც ითვალისწინებს ციხეში დედებთან მყოფ ბავშვთა საჭიროებებს.

„ბანგკოკის წესების“ კენჭისყრით ერთხმად დამტკიცებით, გაეროს წევრმა მსოფლიოს 193-მა ქვეყანამ აღიარა, რომ ქალებს სისხლის სამართლის სისტემაში გააჩნიათ სპეციფიკური გენდერული მახასიათებლები და საჭიროებები, და შეთანხმდნენ, რომ აუცილებელია მათი პატივისცემა და გათვალისწინება.

ვის იცავს „ბანგოკის წესები“?

⇒ ქალებს, რომლებიც ციხეში იმყოფებიან და ელოდებიან სასამართლო განხილვას და შესაბამისად, მათ მიმართ მოქმედებს უდანაშაულობის პრეზუმფცია; ასევე მათ, ვინც სასჯელს იხდის მსჯავრდების შედეგად.

⇒ მსჯავრდებულ ქალებს, რომლებსაც სასჯელის სახით განესაზღვრათ თავისუფლების აღკვეთის ალტერნატიული, არასაპატიმრო სასჯელი ან ღონისძიება.

⇒ პატიმარ დედებთან ერთად ციხეში მყოფ მცირეწლოვან შვილებს.

⇒ ზოგიერთი წესი მამაკაც პატიმრებსაც ეხება გარკვეულ შემთხვევებში.

მაგალითად, გათვალისწინებულია ორივე მშობლის ცენტრალური როლი და შესაბამისად, ზოგი წესი თანაბრად ეხება მამაკაც პატიმრებს და მსჯავრდებულ მამებს.

მსოფლიოში მილიონობით ბავშვს ჰყავს პატიმარი მშობელი, ხოლო ათი ათასობით ბავშვი ცხოვრობს ციხეში დედასთან ერთად.

რატომ ეწოდება ამ წესებს „ბანგოკის წესები“?

გაეროს მიერ „ბანგოკის წესების“ შემუშავების ინიციატორი იყო ტაილანდის მთავრობა. მისი უდიდებულესობა ტაილანდის პრინცესა ბაჯრაკიტაბამ გადამწყვეტი როლი ითამაშა ამ წესების შემუშავებაში.

ინგლისსა და უელსში, თვითდაზიანების რისკი პატიმარ ქალებს შორის ათჯერ მეტია, ვიდრე პატიმარ მამაკაცებს შორის.

რას ამბობს „ბანგკოკის წესები“?

დოკუმენტში მოცემულ 70 წესში ასახულია მითითებები პოლიტიკოსების, კანონმდებლების, სასამართლო ხელისუფლებისა და ციხის პერსონალისთვის, რომ შეამცირონ ქალთა არააუცილებელი დაპატიმრება და გაითვალისწინონ ის სპეციფიკური საჭიროებები, რომლებიც ქალებს გააჩნიათ.

ქალთა პატიმრობის თავიდან აცილება

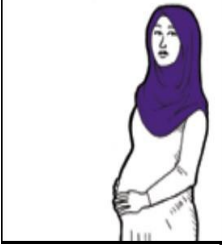
„ბანგკოკის წესები“ იძლევა სახელმძღვანელო მითითებებს როგორც წინასწარი პატიმრობის, ასევე სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთის გენდერულად სენსიტიურ ალტერნატივებზე, რომლებიც ეხება დანაშაულის გამომწვევ ყველაზე გავრცელებულ მიზეზებს. ამ წესებით აღიარებულია, რომ ციხე, როგორც წესი, არის ქალთა დანაშაულებზე არაეფექტური და ხშირად საზიანო რეაგირება, რომელიც აფერხებს მათ სოციალურ რეინტეგრაციას და შესაძლებლობას, რომ გათავისუფლების შემდგომ პროდუქტიული და კანონმორჩილი ცხოვრებით იცხოვრონ.

ერთ-ერთი გენდერ-სენსიტიური მაგალითი ციხის ალტერნატივისა არის საკონსულტაციო სერვისები, სადაც ადგილზე, ბავშვთა მოვლის შესაძლებლობა არსებობს. ეს საშუალებას აძლევს დამნაშავე დედებს, რომ დაძლიონ დანაშაულებრივი ქმედების გამომწვევი ძირეული მიზეზები და ამასთანავე განაგრძონ თავიანთ შვილებზე ზრუნვა.

ბორკილების
გამოყენება
მშობიარობის
დროს ჯერ
კიდევ
გავრცელებულ
ია მსოფლიოს
ბევრ ქვეყანაში,
მათ შორის
ამერიკის
შეერთებულ
შტატებში.

პატიმრობის შეფარდების/თავისუფლების აღკვეთის მისჯის შემთხვევაში...

„ბანგკოკის წესები“ ეხება პატიმარ ქალთა და გოგონათა სხვადასხვა საჭიროებებს; მოიცავს მითითებებს ციხის რეჟიმის ბევრ ასპექტზე - ჯანდაცვის, რეაბილიტაციის პროგრამებს, ციხის თანამშრომლებისთვის სპეციალურ სწავლებას და პაემანთან დაკავშირებულ უფლებებს.

ადექვატური ჯანდაცვის უზრუნველყოფა

რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვის გარდა, გენდერ-სპეციფიკური რეაგირება აუცილებელია ასევე ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე, ალკოჰოლზე ან ნარკოტიკებზე დამოკიდებულების და სხვა დაავადებათა მკურნალობის შემთხვევებში. პატიმარი ქალებისთვის პრევენციული ჯანდაცვა, როგორცაა სარძევე ჯირკვლის კიბოს სკრინინგი, ისევე უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, როგორც საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სექტორში.

ადამიანური მოპყრობა ქალების მიმართ

აღნიშნული წესების მიხედვით, ქალებს უნდა მოეპყრან ადამიანურობისა და ღირსების დაცვით. მაგალითად, შემაკავებელი საშუალებების გამოყენება მშობიარობის დროს და უშუალოდ მის შემდეგ, აკრძალულია. ასევე იკრძალება ფეხმძიმე ქალის, ჩვილი ბავშვის დედის და მეძუძური დედის სამართლო პატიმრობა ან დისციპლინური ღონისძიების სახით სამართლო საკანში მოთავსება.

ღირსებისა და პატივის დაცვა ჩხრეკის გამოყენებით შემოწმების დროს

ჩხრეკის პროცედურა არ უნდა ლახავდეს და უნდა ითვალისწინებდეს ქალთა ღირსების დაცვას. ვინაიდან ჩხრეკისას არსებობს პატიმარ ქალთა მიმართ ძალადობის რისკი, განსაკუთრებით კი სრული შემოწმებისას გაშიშვლებით ჩხრეკის და ინვაზიური ჩხრეკის დროს, ეს პროცედურა უნდა ტარდებოდეს მდებდრობითი სქესის თანამშრომლების მიერ. ამასთან, უნდა განვითარდეს ისეთი ალტერნატიული მეთოდები, როგორცაა სკრინინგი.

ძალადობისგან დაცვა

პატიმარი ქალების შემთხვევაში

განსაკუთრებით მაღალია მათზე სექსუალური ძალადობის, გაუპატიურების და დამცირების რისკი. ისინი მოწყვლად კატეგორიას განეკუთვნებიან და შეიძლება დაექვემდებარონ ციხის თანამშრომლების და სხვა პატიმრების მიერ სექსუალური გადაცდომის ყველა ფორმას, მათ შორის აღსანიშნავია უადგილო შეხება პირადი ჩხრეკის დროს, თვალთვალი გასახდელში, შხაპის მიღების ან საპირფარეშოს გამოყენების დროს.

პატიმართა შვილების უზრუნველყოფა

პენიტენციურმა სამსახურმა უნდა უზრუნველყოს ციხეში დედასთან ერთად მყოფი ბავშვების საჭიროებების სრული სპექტრი, მათ შორის სამედიცინო, ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური. ვინაიდან ბავშვები არ არიან პატიმრები, ამიტომ დაუშვებელი მათი როგორც პატიმრების მიმართ მოპყრობა. წესები მოითხოვს სპეციალური პირობების გათვალისწინებას პატიმარი დედებისთვის ციხეში მოხვედრამდე, რათა მათ შეძლონ ციხის გარეთ მყოფი საკუთარი შვილებისთვის ალტერნატიული ზრუნვის ორგანიზება.

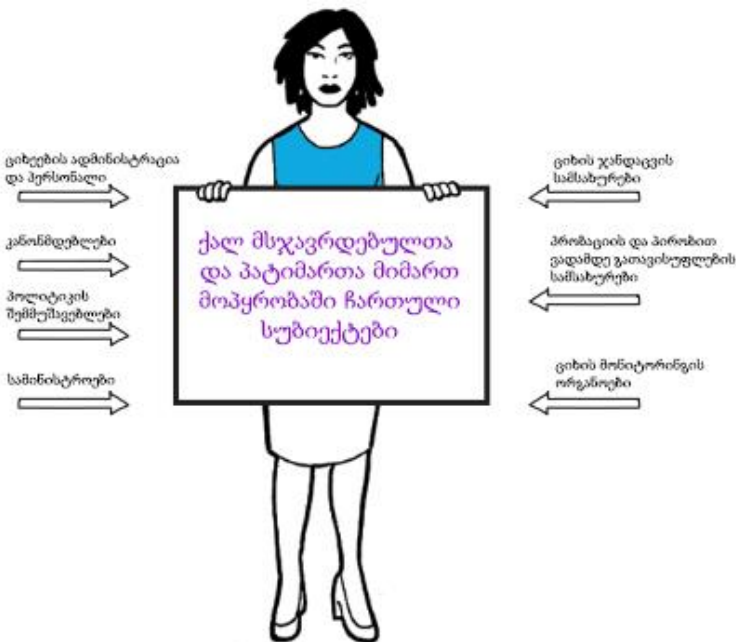
ბევრ ციხეში უკვე საერთო პრაქტიკის სახით ჩამოყალიბდა პატიმარ ქალთა ინვაზიური ჩხრეკა პაემნის განხორციელების შემდეგ, რაც მათ უქარწყლებს თავიანთი ოჯახის წევრებთან შეხვედრის სურვილს.

„ბანგოკის წესები“ ავებს „გაეროს სტანდარტულ მინიმალურ წესებს პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ“ („ნელსონ მანდელას წესები“) და ასევე „ტოკიოს წესებს“ პატიმრობის ალტერნატივების შესახებ.

დოკუმენტის პრაქტიკაში განხორციელება

„ბანგოკის წესები“ მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯია პატიმარ და მსჯავრდებულ ქალთა უფლებების დაცვის სფეროში. ახლა საჭიროა, რომ ეს შემუშავებული სტანდარტები პრაქტიკაშიც განხორციელდეს. მათგან ბევრ წესს არ სჭირდება დამატებითი რესურსები პრაქტიკაში იმპლემენტაციისთვის, თუმცა საჭიროა ინფორმირებულობის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის ცვლილება - კერძოდ კი, ინვესტიციის განხორციელება სპეციალური სწავლების სახით ციხის პერსონალის, გადაწყვეტილების მიმღები პირების, ციხის ადმინისტრაციის და სხვა იმ სუბიექტების მიმართ, რომელსაც თავიანთი საქმიანობიდან გამომდინარე შეხება აქვთ მდედრობითი სექსის წარმომადგენლებთან სისხლის სამართლის სისტემაში.

პატიმარ და მსჯავრდებულ ქალებთან შემხებლობა ბევრ სუბიექტს აქვს, ამგვარად ყველა მათგანის როლი მნიშვნელოვანია „ბანგოკის წესების“ იმპლემენტაციისათვის.

ინსტრუმენტების ნაკრები იმპლემენტაციისთვის

ჩვენს ვებზე მთელი რიგი პრაქტიკული რესურსები, რაც დაგეხმარებათ გაეროს „ბანგოკის წესების“ პრაქტიკაში განხორციელებაში. გთხოვთ ესტუმროთ შემდეგ ელექტრონულ მისამართს:

www.penalreform.org/priorities/women-in-the-criminal-justice-system/

სახელმძღვანელო დოკუმენტი:

თითოეული წესის გზამკვლევი, რეკომენდებული ზომების მიღება პოლიტიკურ და პრაქტიკულ დონეზე იმპლემენტაციისათვის, პოზიტიური პრაქტიკის მაგალითებით, რაც ახალი მიდგომის ჩამოყალიბებას უზრუნველყოფს.

იმპლემენტაციის ინდექსი:

სრული ჩამონათვალი წესების პრაქტიკაში განხორციელების შესაფასებლად, რომელიც სტრუქტურირებულია სხვადასხვა უწყებების მიხედვით. შესაძლებელია პოლიტიკისა და სტრატეგიების შემუშავების ხელშეწყობისთვის გამოყენება. ორივე დოკუმენტი გამოქვეყნებულია ტაილანდის იუსტიციის ინსტიტუტის თანადაფინანსებით.

ონლაინ კურსი:

უფასო ონლაინ კურსი, რომელიც აერთიანებს წესების ანალიზს, ინტერაქტიურ შესაფასებებს და წესების პრაქტიკაში გამოყენების სიტუაციებს, რისი დასრულების შემდეგაც გაცივმა სერთიფიკატი. ონლაინ კურსზე დარეგისტრირება ხდება შემდეგი ვებ გვერდის მეშვეობით: penalreform-elearning.org

გზამკვლევი გენდერ-სენსიტიურ მონიტორინგზე:

ეს სახელმძღვანელო მონიტორინგის განმახორციელებელ ორგანოებს ეხმარება განავითარონ გენდერზე ორიენტირებული მიდგომა დაკავების და თავისუფლების აღკვეთის ადგილებში და დაიცვან პატიმარი ქალები და გოგონები ძალადობისგან. გამოიცა წამების პრევენციის ასოციაციასთან თანამშრომლობით.

ელ-ბიულეტენი:

ინფორმაციის კვარტალური შეჯამება ქალებზე სისხლის სამართლის სისტემაში, „ბანგოკის წესებზე“ და PRI-ის და სხვების მიერ განხორციელებულ ღონისძიებებზე აღნიშნულ წესებთან დაკავშირებით. დარეგისტრირება შესაძლებელია ელექტრონული მისამართის მეშვეობით info@penalreform.org

ბრიფინგები:

PRI-ის ბრიფინგი ხელმისაწვდომია და ეხება ქალთა, როგორც სავარაუდო დამნაშავეთა დისკრიმინაციის მართლმსაჯულების სისტემაში. ბრიფინგი გოგონების შესახებ ასახავს სპეციფიკურ საკითხებს და გამოწვევებს ასევე რეკომენდაციებს მათი დაცვის გასაძლიერებლად.

აღნიშნული ინსტრუმენტები ხელმისაწვდომია სხვადასხვა ენაზე.

Toolbox
on the
UN Bangkok
Rules

ილუსტრაციების ავტორი: ჯონ ბიშოპი
© ციხის საერთაშორისო რეფორმა 2013
www.penalreform.org